

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadrugi dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
belo tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 47.

Sobota 7. junija 1930.

Leto V.

Boj za obrtni zakon.

Katere določbe žele delodajalci čr-
tati v načrtu obrtnega zakona.

Da se smejo sklepati kolektivne
pogodbe;

da se izplačuje **mezda** obenem z
dokončanim delom in plačuje le v
gotovini, in pri daljših zaposlitvah
najmanj dvakrat mesečno;

da izplačila v **blagu** niso veljavna;
da je zakoniti **odpovedni rok** 15
dni, in izselitev iz stanovanja dolo-
čena 14 dni potem;

da se smejo sprejemati samo **vajen-
jenci**, ki so dopolnili 14. leto.

da se sme delodajalcu, ki **zlo-
rablja vajence**, ali jim brani obisko-
vati šolo, ali mu vajenec ne napravi
izpita, odvzeti pravica, imeti vajen-
ce;

da se z naredbo sme urediti **raz-
merje števila vajencev in pomočni-
kov** v posameznih strokah;

da se mora z vsakim vajencem
skleniti **pogodba**;

da je dolžnost delodajalca, da **vajen-
ca pošilja v šolo** in mu nabavlja
pomočke za šolo;

da se mora na vsakih 50 vajen-
cev **osnovati obrtna nadaljevalna
šola** na račun občin;

da se vrši **pouk med delovnim
časom**, in sicer vsako leto deset me-
secev;

da **delovni čas** ne sme pričeti
pred 7. uro zjutraj in ne trajati dalje
kakor do 7. ure zvečer;

da mora prisostvovati komisiji za
pomočniški izpit tudi **zastopnik de-
lavcev**;

da obdrži višje trgovsko osebje
za **časa boleznih plačo** najmanj šest
tednov, po daljši službeni dobi pa
dvanajst tednov;

da se mora temu osebju dajati
poleg plače običajne **provizije** (na-
grade);

da ima to osebje pravico na **let-
ni plačani dopust** najmanj dveh ted-
nov na leto; po petih letih službe tri
tedne, po desetih letih štiri tedne,
po petindvajsetih letih neprekinje-
nih pet tednov;

da je **odpovedni rok** po dveh le-
tih službe dva meseca in po petin-
dvajsetih letih službe pet mesecev;

da se ob odpovedi poleg plače
temu osebju daje najmanj dvomeseč-
na plača kot odpravnina, in po pet-
indvajsetih letih cela letna plača;

da vse to velja za **prokuriste in
generalne zastopnike** v dvojnem
znesku;

da mora vsako tvorniško podjet-
je imeti **delovni red**, ki ga po zasliša-
nju Delavske zbornice odobri oblast;
v njem mora biti določen delovni
čas, način izplačevanja mezd, odpo-
vedi, visokost glob itd.;

da mora biti v vsakem srezu
obrambno sodišče, ki razsoja vse
spore, izvirajoče iz delovnega raz-
merja, ki ne presežajo vrednosti 10
tisoč dinarjev. Sodišče je paritetno;
delavske zastopnike predlaga vanje
Delavska zbornica;

da je razsodba tega sodišča izvrš-
ljiva po poteku osmih dni;

da imajo delavci pravico, se **svob-
odno organizirati v svojih strokov-
nih organizacijah**;

mi nasprotno mislimo, da je po-
trebno, da vse te določbe ostanejo v
zakonu.

Trije novi zakoni pred vrhovnim
zakonodajnim odborom. Zakonodaj-
nemu odboru so bili predloženi nač-
rti zakonov o gledališčih, o javnih
knjižnicah in zakon o javnih skladiš-
čih.

Ameriški rojaki, pozdravljeni!

Ob prihodu 144 slovenskih delavcev v domači kraj.

Ta teden prispe v Slovenijo prva
skupina ameriških izletnikov, članov
Slovenske narodne podporne jed-
note, ki ima svoj sedež v Chicagu in
ki združuje predvsem slovenske svobodomiselnih delavce v Ameriki. S
to spupino je odpotovalo 28. maja
iz New-Yorka 144 izletnikov. —
Druga skupina pride julija, tretja av-
gusta. Z izletniki pride tudi Ivan
Molek, urednik jednotinega glasila
»Prosveta«, pesnik in pisatelj ter
eden redkih, ki si z voljo in pogu-
mom priborijo kljub vsemu do ugled-
nega kulturnega delavca.

Vse rojake, ki prihajajo med nas,
pozdravljamo prav sodružno, želeč
jim, da se dobro počutijo med nami!
Pozdravljeni!

Veličasten sprejem ameriških delav-
cev ob prihodu.

Dne 4. junija se je pripeljala z go-
renjskim brzovlakom prva skupina
ameriških delavcev Slovencev v do-
movino, skupaj 89 izletnikov.

Že na Jesenicah so jim pripravili
kovinarji navdve lep in prisrčen
sprejem. Ob prihodu brzovlaka se je
zbrala na kolodvoru velika množica
ljudi, na čelu jeseniški kovinarji z
godbo. Pozdravni nagovor na došle
je govoril predsednik jeseniških ko-
vinarjev Jurij Jeram in pa izseljeni-

ški nadzornik g. Fink. Zahvalil se je
za sprejem vodja grupe Hajny, kot
zastopnik »Slov. narodne podporne
Jednote v Chicagi.

Prav tako slovesen sprejem je
priredil improvizirani odbor za spre-
jem ameriških gostov v Ljubljani do-
šli izletnikom ob prihodu gorenj-
skega brzovlaka na ljubljanskem gl.
kolodvoru, kjer se je zbralo tudi mno-
go svojcev, da pozdravijo svoje dra-
ge iz Amerike.

Kot predstavniki zadrugi in
ostalih delavskih organizacij so po-
zdravili goste: zadr. Anton Kristan
v imenu Zveze gospodarskih zadrug,
tajnik Strokovne komisije Vuk in Fi-
lip Uršnik za Delavsko zbornico, po-
tem pa župan mesta Ljubljane g. dr.
D. Puc in drugi.

S kolodvora so se podali izletniki
v Delavsko zbornico, kjer so odložili
svojo prtljago. Večina došlih je takoj
prvi dan odpotovala na svoje do-
move.

Ta prva skupina ameriških de-
lavcev-izletnikov je odpotovala iz
Amerike dne 28. maja na parobrodu
»Aquitania«, ki se je že 3. junija za-
sidral v francoskem pristanišču v
Cherbourg. Naslednja skupina iz-
letnikov, članov Slov. narodne pod-
porne Jednote, odide 11. t. m. iz
Newyorka.

Kako sprejema „Slovenec“ ameriške svobodomiselnih rojake.

Letos priredi Slovenska narodna
podporna jednota, podporna organi-
zacija ameriških delavcev-svobodomis-
lecev s sedežem v Chicagu, velik
izlet svojih članov v Jugoslavijo. —
Prišli bodo v treh skupinah, prva ju-
nija, druga julija, tretja avgusta. Pr-
va skupina je že v Sloveniji.

Ni slučaj, da je ljubljanski »Slo-
venec« objavil v svoji nedeljski šte-
vilki v članku »Amerikanci prihaja-
jo«, tudi te-le stavke:

»Slovenska narodna podporna
jednota, ki pride letos, ni katoliška,
ampak izrazito protikatoliška, kar
priča vsaka številka njenega glasila
»Prosveta«. Tako strastno kakor ona,
je naše predvojno socialistično in li-
beralno časopisje napadalo in blati-
lo naše verske svetlinje. Za časa ev-
harističnega kongresa je napravila
na naše Najsvetejše izpad, kakršne-
ga si ni privoščil noben tamkajšnji
protiverski list. Presveto Evharistijo
je imenovala navadni »piškot«. Iz
tega pač lahko vsak spozna, koliko
je na njej katoliškega.

Macdonald za pravo demokracijo.

Načelo samouprave v državi:
suverenost ljudstva.

V Londonu se je vršila konferen-
ca tiska. Na konferenci je imel Mac-
donald daljši govor, v katerem je re-
kel, da je tisk mogočna organizacija
s strahovito koristno ali škodljivo
silu. In čim večja je sila tiska in nje-
gova organizacija, tem večjo odgo-
vornost ima.

Problem angleškega imperija je,
kako rešiti vprašanje sodelovanja
svojih posameznih delov. Individual-
nost in sodelovanje sta dve koncep-
ciji, ki naj se paralelno udeležujeta
v britski skupnosti. Razvoj posamez-

Dobro vemo, da ta in drugi izpa-
di na naše najdražje ne gredo na rač-
un celokupnega članstva omenjene
jednote, saj je njega velik del veren
in včlanjen pri njej le v kolikor je
podporna, ne pa v kolikor je proti-
verska. To pa ostane in mi z ogor-
čenjem pribijemo, da je kot organi-
zacija izrazito protiverska.«

Tako »Slovenec«.

Ni slučaj, da je napisal »Slove-
nec« te besede baš nekaj dni pred
prihodom prve skupine izletnikov
SNPJ. Te besede je treba vzeti
povsem kot pozdrav naših sloven-
skih, tako slovenskih katolikov ame-
riškim svobodomiselnim rojakom, ki
po dolgih letih obiščejo domovino.

To, rojaki, si je treba zapomniti!

Mi pa pribijamo: gibanje svobo-
domiselnih naših rojakov v Ameriki
mora biti pač močno, da more spravi-
ti »v ogorčenje« celo ljubljanske
katoliške purgarje. Tega smo veseli.

In zato jih iskreno pozdravljamo!

nih narodov je važen. Nič manjše
važnosti pa ni ohranitev imperialne
skupnosti v obliki najpopolnejše de-
mokracije in samouprave.

Izzivanje diktature na Poljskem.

Fašistični general notranji minister.

Ker je notranji minister Josewsky
nenadoma odstopil, je bil na veliko
presenečenje na njegovo mesto ime-
novan general Skladkowski, ki je bil
v Svitalskovi vladi najhujše napadan
od opozicije. To imenovanje pomeni
novo izzivanje sejma.

Program XIV. mednarodne konference dela.

Prisilno delo v kolonijah. — Delovni
čas nameščencev in rudarjev.

V Zenevi se sestane dne 10. t. m.
štirinajsta mednarodna konferenca
dela.

Dnevni red konference obsega
tri glavne točke, in sicer:

1. delovni čas nameščencev;
2. prepoved prisilnega dela v kolonijah in drugod, ter
3. delovni čas v premožovnikih.

Med mednarodnimi konferenca-
mi dela bo ta **ena najpomembnejših**.
Karakteristična je bila prva konfe-
renca leta 1919 in ona leta 1921, ki
sta sklenili vsaka po sedem konven-
cij. Ostale konference so bile manj
plodne in so mogle dati le medna-
rodne **nasvete in priporočila**. V teku
let se je, kakor marsikaj, tudi med-
narodna socialna politika **stabilizi-
rala**; letošnja konferenco pa smemo
imenovati kot klasičen primer, ki naj
ukrepa o **težko izvedljivih socialno-
političnih problemih**.

Izreden značaj dobiva konferenca
po svojem programu. **Prvič** v zgodovini
organizacije dela bo konferenca
letos napravila važne sklepe glede
nameščencev in glede dela v koloni-
jah ter s tem uvrstila nove milijon-
ske množice ljudi neposrednemu bla-
godejnemu vplivu mednarodne orga-
nizacije dela.

Glede na uspehe konference v
vprašanju delovnega časa za name-
ščence so stvari take: **Od 29 vlad**, ki
so doslej podale izjave k vprašanju,
se jih je izreklo za **konvencijo 18**,
predvsem Francija, Nemčija in Itali-
ja. Štiri vlade so izjavile, da zadeva
še ni dozorela. **Vse druge vlade so
pa proti obvezni konvenciji ter žele**,
da naj konferenca **samo priporoči**
ureditev delovnega časa za name-
ščence. **V splošnem je pa ugodno raz-
položenje za sprejem konvencije, po
kateri naj bi za trgovske obrate in
pisarne** (javne in privatne, tudi po-
što, telegraf in telefon) **veljal 48 urni
delovni teden**. Dnevno delo naj bi
znašalo načelno osem ur, vendar bi
se smel delovni čas razdeliti druga-
če na tedenske dni, če drugače raz-
deljeni delovni čas ne bi prekoračil
deset ur na dan. Razentega bo na
konferenci sprejet **iniciativni pred-
log, da vlade uvedejo poizvedbe o
delovnem času v gostilniški in hotel-
ski obrti**, kakor tudi v gledališčih,
kinih in podobnih obratih ter sporo-
če ugotovitve v dobi štirih let med-
narodnemu uradu dela.

Glede prisilnega dela v kolonijah
bodo konferenci **predloženi načrt
konvencije in dva nasveta** (priporo-
čili). Konvencija določa načelno **uki-
nitev prisilnega dela** ob določenih
garancijah. Prisilno delo ostane do-
voljeno le za prehodno dobo in za
javna dela, toda tudi le v smislu do-
ločb konvencije. Prisilno delo v pri-
vatnih podjetjih pa se naj tri leta
po ratifikaciji konvencije popolno-
ma odpravi.

Čeprav je to vprašanje jako koč-
ljivo in utegne imeti izredno važne
posledice — ne le v socialnem oziru
nego tudi v političnem in gospodar-
skem — je vendar mnogo upanja, da
bodo vsi trije načrti sprejeti, ker so
se vse kolonialne države, razen ene,
izrekle zanje.

Tretja glavna točka konference
je **»delovni čas v premožovnikih...«**.
Ta točka je najbolj kritična, ki jo bo
obravnavala letošnja konferenca.

Vprašanje je silno komplicirano. Nova socialistična angleška vlada je to vprašanje načela jeseni 1929 na desetem zborovanju Društva narodov, ki ga je potem odkazala mednarodni organizaciji dela. Vprašanje se je pozneje meseca januarja obravnavalo na konferenci strokovnjakov mednarodnega urada dela, kjer so se pa pojavile nepričakovano velike razlike v mnenjih. Strokovnjaki so namreč ljudje, ki se ne zedinijo lahko, a vendar ni povoda za pesimizem, četudi je položaj še tako nejasen, da ni mogoče prerokovati, kako bo konferenca rešila to vprašanje.

Dnevni red letošnje konference je pomemben, ker posega v regulacijo službenih razmer pri najjačjih kapitalistih in birokratih. Napredek pa je že v tem, da mednarodna konferenca vprašanja obravnava ter jih spravi v razgovor in s tem do reševanja.

Delegati Jugoslavije na mednarodni konferenci dela so naslednji:

Vladna delegata sta: dr. Ilija Šumenković in Dušan Jeremić; namestnika in kot strokovnjaka Štefan Bosak in inž. Ferdinand Sinkovac.

Delodajalski delegat je: dr. Cveto Gregorić in kot strokovnjaka Marko Bauer in dr. Golia Adolf.

Delavski zastopnik je: dr. Živko Topalović, kot strokovnjaki pa so dodeljeni Vladimir Pfeifer, Filip Uratnik in Jovo Jakšić.

Madžarski predsednik vlade pojde v London

Angleška delavska vlada ga je povabila.

Predsednik madžarske vlade grof Bethlen pojde v London na povabilo angleške delavske vlade. Povabilo ni direktno v zvezi s posojilom, ki ga išče Madžarska v inozemstvu, marveč ima političen značaj. Nedvomno gre pri tem za politiko Madžarske, ki s svojo propagando proti trianonski mirovni pogodbi in za habsburško dinastijo ustvarja nezdravo razpoloženje v Srednji Evropi. Bethlen bo ob tej priliki konferiral z Macdonaldom, Hendersonom in Snowdenom. Seveda bo obiskal obenem tudi svojega reakcionarnega prijatelja Rotmeereja.

Ali si že član »Cankarjeve družbe«? Poskrbi, da bodo tudi Tvoji prijatelji postali naročniki. Za 20 Din dobite štiri lepe knjige.

Macdonaldovo pismo mlademu komunistu.

Angleški ministrski predsednik Macdonald je nedavno izdal več svojih kratkih esejev v knjigi »Wanderings and Excursions« (Potovanja in izleti). Iz te knjige priobčujemo izvleček iz gori omenjenega pisma.

Moj dragi prijatelj!

... Vi želite imeti nebo, dočim ste še mladi; mi smo pa zadovoljni, če eden ali dva žarka razsvetlita naše najgloblje temine. Zato me pozivate, da se branim. Tega poziva ne sprejemem. Kajti to bi bilo razpravljanje, ki bi vsakega bolelo, pa naj zmagala kdorkoli. Dovolite rajši, da vam povem nekaj v popolni miroljubnosti.

Mladina živi danes v sovraštvu s svetom, ker je svet sam »staromodna šara«. Svet stalno skrbi za to, da je vedno previden. Potres je silen pojav za žurnalista, toda popolnoma brezpomemben užitek za naravo. Evo nekaj resnic za Vas: velike stvari nastajajo iz več malih stvari; revolucija je kakor pes, ki se otesa po vsem telesu, da se znebi ene muhe. Človek, ki si hoče prihraniti čas z galopiranjem, ga zgubi s tem, da zgreši pot; pastir, ki goni svojo čredo, da bi jo hitro spravil domov, preživi noč v gorah, da poišče ovce, ki so se izgubile. Gospodarstvo ne obstoji v naglici, temveč v sigurnosti.

Pomožna akcija za brezposelne rudarje

Banovinski podporni sklad za podpiranje brezposelnih rudarjev.

Dne 4. junija se je vršila na Banskopravni dravske banovine v Ljubljani ožja konferenca med zastopniki delavstva in pristojnimi socialno-političnimi ustanovami, in sicer je zastopal Kr. bansko upravo g. dr. Oton Pirkmajer, socialno-politični odsek g. dr. Franc Dolšak, Rudarsko glavarstvo g. dvorni svetnik Vinko Strgar in banski svetnik g. dr. Kalin, Delavsko zbornico je zastopal njen tajnik Filip Uratnik in delegat za Delavsko zbornico Jurij Arh, tajnik Zveze Rudarjev Jugoslavije. Za Okrožni urad za zavarovanje delavcev ravnatelj g. Dr. Joža Bohinc in Javno Borzo dela g. Franc Žužek.

Po temeljiti stvarni debati o položaju, nastalem v revirjih T. P. D. vsled spora med lastniki privatnih rudnikov in Upravo državnih železnic, se je z ozirom na eventualno mogoče takšno pojavljanje v prihodnosti sklenilo soglasno, da se ima ustanoviti **Banovinski podporni sklad za brezposelne**. Sredstva tega sklada bi bila predvsem zbirka iz javnih in samoupravnih korporacij. Ta fond,

za katerega se mora izdelati še točnejši pravilnik, in sicer v najkrajšem času, bi potem imel nalogo, lečiti bedo prizadetega delavstva, osobito rudarjev v takšnih slučajih.

Predvsem pa se je sklenilo, da se ima podpreti akcija, da se izvede obstoječa socialna zaščitna zakonodaja v zadevi brezposelnega zavarovanja rudarjev potom Borze dela ali pa potom socialno-političnih zavodov rudarjev samih.

Upa se, da bo eventualno mogoče na akontacijo tega že v najbližjem času prizadetim rudarjem nuditi neko pomoč v sedanji krizi.

Tako upamo, da bodo po tem bridkem razočaranju, medtem ko so bili rudarji dosedaj tako dolgo izločeni iz vsakega socialnega zavarovanja ter v brezposelnosti vedno tisti, ki so vso težo obstoječih kriz morali prenašati sami, vsaj v prihodnjem času tudi v tem oziru imeli svojo pomoč, da bodo mogli kriti vsaj najskromnejše potrebe za svoje življenje.

Izpremembe v angleški vladi.

Delo v vladi se racionalneje razdeli.

Angleška delavska vlada kljub vsem težočam ne popušta v svojem dalekosežnem programu. Pokazala se je potreba, da se v svrhu olajšanja dela izvrše izpremembe v vladi. Predvsem je odstopil minister Thomas, ker ni mogel v sedanjem položaju izvesti problema nezaposlenosti. Macdonald je poročal v spodnji zbornici, da bosta sedaj kolonialno ministrstvo in ministrstvo za dominijone, ki ju je opravljal doslej lord Passfield ločeni, ter da bo dosednji minister pečata Thomas prevzel dominijone ter vodil jesensko državno konferenco, dočim bo Passfield obdržal le ministrstvo kolonij. Thomasov naslednik valeski strokovni voditelj Hartshorn bo varuh kraljevega pečata ter minister za pobijanje nezaposlenosti. Kmetijski minister postane namesto državnega tajnika Buxtona socialni reformist dr. Addison in rudniški minister nedavno imenovani naslednik Mosleya, major Attlee. V svrhu pospeševanja problema nezaposlenosti bo v bodoče vlada izvolila poseben ministrski odsek, ki mu bo kot član pripadal tudi Thomas.

„Program“ rumunskih antisemitov.

Ljudje, ki spadajo v norišnico.

Nacionalistične, protižidovske drobte, zgrajene na fašistični miselnosti, tudi Rumuniji ne prizanašajo. V Jassyju izhaja nacionalistični protižidovski list, »Stralucitorul«, ki objavlja program vodje antisemitov, nekega Cuza, iz katerega posnemamo sledeče:

»Vsi židje naj se pobijejo, sinagoge, židovske šole in bogoslovnice naj se podrejo.

Kristjani - inozemci se morajo tekom šestih mesecev odločiti, da postanejo rumunski državljani, sicer se izzenejo.

Mohamedanci se morajo uradno krstiti, Armenci pa iz države izgnati. Gostilne in lekarne se imajo poddržati, ženitna kavčija za častnike se odpravi. Vsi klubi, kabareti in nočni lokali naj se zaprejo.

Novi Testament se mora od starega, ki je poln laži in nemorale, ločiti.

Samostani se imajo razpustiti. Cerkve na deželi morajo vzdrževati kmetje, one v mestih pa proletarijat. Šolski pouk mora biti obvezen. Nerumuni so iz šol izključeni.

To so cvetke iz fašističnega vrta, ki ga tudi cerkev pomaga gojiti.

Vi kriliti z rokami v obupu in Vaše ustnice kažejo nevoljo. Po povedanem si boste predstavljali politika kot moža, ki je hotel z volovsko vprego napraviti potovanje v Obljubljeno deželo. Taka predstava je pa popolnoma zmotna. Predstavljajte si rajši mene v avtomobilu, ki pelje s srednjo hitrostjo po sveže nasuti cesti. To Vam sicer ne da užitka lepe slike, toda pripomre Vam k nečemu, kar res odgovarja resnici. Toda preidimo od slik k stvari.

Jaz sem demokratičen človek in moram zato verovati v javno mnenje in v podučevanje; jaz sem socialist in moram zato bolj verjeti v stalno preobrazanje družbe bolj po razvojnih zakonih kakor pa po izdajanju povelj. Jaz ne uporabljam za ostrenje svinčnika velikega noža. Ne tepem svojih otrok, da bi postali pametni, niti jih ne izstradam, da bi postali moralni. Po mojem naziranju nimajo nobene medsebojne zveze modrost, lakota in morala. V nekaterih slučajih je pokorščina sama na sebi dobra. Da bi pa od cele družbe pričakovali, da se bo na povelje dostojno obnašala in da bo na povelje pravilno mislila in delala, bi pomenilo, da je proti vsem spletkam življenja zavarovan Skot, ki zna svoj katekizem na pamet. Nasilna sredstva in socialistični cilj so nezdržljiva. Strast pravi »nasilje«, glava pravi »socializem«, občutki pravijo, da gre oboje skupaj,

razum pa pravi, da se to dvoje nasprotuje.

Prva dolžnost človeka, ki hoče obnoviti družbo, ni ta, da pograbi po orožju, temveč da si je na jasnem, kaj misli storiti. Ko se to zgodi, potem si lahko izbere kol, sulico ali pridigo. Radi ukoreninjene navade svojih prednikov z dvomljivim razumom, se še vedno najrajši oprimemo kola. Kar bi jaz rad dosegel, je popolnoma novo razmerje med funkcijami družbe in popolnoma novo stališče z ozirom na socialne vrednote: to je socializem. Tega pa ne morem doseči z nikakršno rokoborbo. Jaz izbiram orožje delu primerno — pero za pisanje, vilice za jesti, revolucijo (kakor jo komunisti pojmuje) pa za to, da opustošim svoje in drugih ljudi življenje.

Za svoje socialne cilje rabim razuma, izpremembe mišljenja in soglasja ljudstva. Če tako ravnam, pridem najhitreje do cilja. Krvava ruska revolucija, v kateri mora vladati nasilnost in zatiranje, kjer ni človeških pravic, temveč samo državljanske, ni rešila niti najenostavnejšega socialističnega problema — to je kontrola delavcev nad produkcijo. Gospodarski stroj družbe ni samo iz gospodarskega, temveč tudi iz duhovnega materiala. Revolucija ne olajša nobenega našega problema, če izvzamemo površnost in mehanizem. Površnih in mehaničnih problemov se jaz lotim nazadnje, ne najprej. Ena

Beograd raste.

Palace, vile in proletarske kolibice. — Turška kaldrma izginja. V okolici obnavljajo gozdne nasade. — Trgovina peša.

Mesto Beograd se razvija in raste, na lasten račun in na račun ostale države, kot je to slučaj pri vseh državnih prestolih. Tri mogočne palače za razna ministrstva ter palača generalnega štaba so že gotove, dočim palačo prometnega ministrstva še pleskajo. Sicer pa gradbena delavnost počiva — radi stanovanjske krize. V Beogradu imajo namreč dvojno stanovanjsko krizo: najemnikom manjka stanovanj, hišnim poselitnikom pa najemnikov. To je zelo čudno, toda res je. Je to rezultat naših nezdravih gospodarskih razmer. Pred vojno je n. pr. državni uslužbenec prejel tako visoko stanarino, da mu je skoraj vedno še nekaj ostalo, ker je vedno manj najemnine plačal, kot pa je znašala doklada za stanarino. Danes pa dosegajo najemnine tako fantastično blazine vsote, da stanarinska doklada ne zadošča v to svrhu in da je večkrat celo plača za najemnino premajhna. Vsled tega stoji nekoliko tisoč boljših stanovanj v Beogradu praznih, ki čakajo na boljše najemnike, kot so državni uradniki ter uslužbenci, da o delavcih niti ne govorim. Prva leta po prevratu se je silno mnogo gradilo, ker je bila dobra trgovska konjunktura, toda sedaj je prišlo do zastoja in bo marsikatera lepa palača menjala gospodarja. Nekoliko več gradbene delavnosti je opažati na periferiji, kjer gradi proletarijat, in sicer v južnozgodni smeri, kjer stoji že celo morje pritlikavih hišic, medtem ko se proti južozapadni strani, v smeri Topčidera, koncentrirajo vile. Važno je omeniti generalno tlakovanje mestnih ulic, na katerih se tisto strašno turško »kaldrmo« zamenjuje z granitnimi kockami ali pa z asfaltem. Tudi javne parke sedaj temeljito preurejujejo. Na znamenitem Kalimegdanu so trdnjavske obronke spremenili v lepe promenadne terase, z lepimi stopničami ter ograjami. Hvalevredno je treba omeniti, da je beograjska radiopostaja pustila na omenjeni promenadi montirati dva močna zvočnika, ki privabita na tisoče ljudstva, zlasti ob večernih urah. Končno je važno tudi to, da so letos začeli pogozdovati beograjsko okolico. Ta okolica je bila po veliki večini dosedaj gola in nepriljubljiva. Lanske jeseni pa se je začelo z generalnim pogozdovanjem in se je glasom nekega poročila dosedaj vsadilo 340.000 sadik. Z novim mostom preko Save se bo Beograd razmaknil tudi na zemunsko stran, kjer že sedaj išče več državnih in železniških uslužbencev zavetja pred visokimi najemninami v mestu. Končno bi še omenil, da je notranje življenje mesta Beograda precej spremenjeno z ukinitvijo parlamentarizma. To se pozna že na ulicah, a še bolj v javnih lokalih. Medtem ko je bila preje kavarna Moskva silno frekventirana, se sedaj opaža tamkaj precejšnja praznina, ne morda toliko radi onih tristo poslancev, ampak radi velikega dotoka drugih političnih osebnosti, ki so dnevno iskale zveze s poslanci.

Delavski lordi. Povodom 65 letnega rojstnega dne angleškega kralja, je isti dne 3. junija imenoval tri osebe za lorde in člane gornje zbornice. Dva od teh pripadata delavski stranki, in sicer minister Noel Buxton in Sonderson Furnis. S tem se hoče vladino pozicijo v lordski zbornici ojačiti, ker se vedno punta proti delavski vladi.

najslabotnejših stvari na svetu in sklep parlamenta, ki ne predstavlja javnega mnenja; edina še slabša stvar je morda golo povelje. Leninovega dela ne cenimo toliko po tem, kar je storil, temveč po tem, kar je poskusil. V desetih letih bo morda delo boljše vlade privedlo Rusijo tja (in ne dalje), kjer bi bila v Angliji v petih letih delavska vlada, oprta na javno mnenje. Dve leti boljše vlade v Angliji bi nas privedlo tja, kjer je bila Rusija dvanajst let pred revolucijo.

Sedaj lahko priznate, kako ste bili v zmoti, ko ste mislili, da se mi »staromodneži« ne brigamo za čas. Jaz tako skrbim za izrabo svojega časa, da si prav zato ne morem dovoliti, da bi bil komunist. Ne morem si dovoliti desetletnega nepotrebnege tratenja sil. Prestar sem, da bi se zatekal v predznanstveno dobo nazaj. Ne smejte se, kajti to je res! Človeška zgodovina je bila pisana, da hodimo po eni poti samo enkrat, ne stokrat.

Komunist je politik s krinolino (moda iz predmeščanske dobe, op. pr.). Vem, da imajo stari časi svojo privlačno stran — upor Spartaka, Oliver Cromwell — vem, da je bila francoska revolucija kljub svoji umazanosti navdušena in da je bila pariška komuna kljub svojim zmotam junaška, preden so prišle versajlske čete, da jo pobijejo. Rajši te stvari berem, kakor da bi jih ponavljal, raj-

Doma in po svetu.

V vrhovni zakonodajni odbor je bil med drugimi imenovan dr. Albert Kramar.

Letno zborovanje industrijcev se je vršilo v Ljubljani. Razpravljali so o načrtu obrtnega zakona in načrt načelno odobrili ob raznih izpodbah. Bolj neugodno so se pa izrekli za socialno in delavsko varstvo. Predvsem zahtevajo decentralizacijo in primerno ureditev teh ustanov, to je omejitve davkov in znižanje delodajalskih prispevkov ter obremenitev delavcev, kakor smo že poročali. Govorili so še o rudarskem zakonu, izrekli so se za izdatnejše carinske mere ter zahtevali znižanje davčnih bremen za razne panoge industrijskega in postranskega udejstvovanja.

Gospodarska vzajemnost med Jugoslavijo in Grčijo. Grški gospodarski krogi so obiskali Jugoslavijo. Politični in diplomatski krogi pozdravljajo to zблиževanje. Zlasti je povdaril važnost tega gibanja grški minister Vurlumis. Vsekakor je uvajanje mednarodnih prijateljskih vezi med državami silno velikega pomena. Tudi bivši francoski minister Louchere je poudaril, da je potrebna na jugovzhodu zveza držav, in sicer Jugoslavije, Rumunije in Madžarske. In če bi se tej zvezi pridružila še Bolgarska in eventualno Grčija, ki gospodarsko sicer ne pomeni toliko, bi bila to gospodarska enota, ki bi nekaj pomenila v evropskem gospodarstvu in sama na sebi. Te bogate dežele poljskih in živinskih pridelkov lahko postanejo na tak način važen faktor v Evropi.

Radio-Therma, Laško. Nova uprava radioaktivnega kopalnišča na Laškem je po obsežni preudelitvi kopalnišča odredila, da morejo posečati kopalnišče tudi oni, ki ne stanujejo v kopalnišču, odnosno nimajo časa, da bi se za daljši čas podali v kopalnišče. Ta ugodnost je važna posebno za one, ki potrebujejo kopalni, pa jim ni mogoče izostati z doma in ostati v kopalnišču. Zato opozarjamo na to ugodnost vse, ki se hočejo zdraviti ob zdravniškem nadzorstvu v visoko radioaktivnih toplinah. Ugodne železniške zveze omogočajo posej predvsem onim, ki prebivajo v bivši mariborski oblasti, ali pa v celjskem srezu. — Uprava kopalnišča bo pazila na točno postrežbo in bo pravčasno naročene kabine vselej rezervirala ter skrbela, da bodo takim gostom na razpolago tudi postelje za odpočitek po kopalni. V Radio-Therma, Laško, se čudovito uspešno zdravim revmatizem sklepa in mišičevja, ženske bolezni, neuralgije, obolenja obisti, znaki starosti (arterioskleroza) itd.

Lesni industrijec Perger je v svoji oporoki volil svojim delavcem po 3000 Din. Izplačilo se je izvršilo s hranilno knjižico.

Gramofon se izžreba 10. junija. Zamudniki, hitite!

Ši izrabim sile, ki so nam bile po njih dane, kakor da bi se jim izognil. Politično brezpravni so v zadnjih dveh stoletjih revoltirali, da ne bo njihovega potomcem več treba revoltirati, temveč da bodo mogli vladati... Vi pravite, da stojite na levem bojnem krilu. Morda je to res, toda Vi imate taktiko, ki je bila neporabna pred novim vekom. Zakaj vendar hočete ponavljati zgodovino?

Kakorkoli že počnete, vendar si ne domišljajte več, da ste moderni mož dejanja, mož, ki ne zaide v nobeno prevaro, mož, ki teče, če drugi bežijo. Vi ste že davno pokopani vojščak v železnem oklepu, ki je vstal od mrtvih, da plaši srca onih ljudi, ki si popoldan ogledujejo trgovske izložbe. Jaz ljubim romantiko. Toda Vi spadate v sprevid starinsko oblečenih mask, pa ne v politiko.

Mnogo znamenj je kazalo, da boste igrali neko vlogo v evropskem življenju. Kajti ljudstvo je vedno z bojnih poljan hitelo v cirkuse; njegov glad, njegovo poželenje in strasti so vedno zahtevale še neke razburljive in krvave igre kot vmesno stopnjo med vojno in mirom. Sčasoma, in sicer sorazmerno precej hitro se ljudje te igre naveličajo in pametnejši začno šepetati: »Svoje življenje tratimo z brezdeljem. Uporabite rajši gladiatorje (starorimski cirkuški borci, op. pr.) za koristna dela in mi se hočemo brigati za svoje stvari, ki smo jih tako dolgo zane-marjali.«

Vladna kriza na Švedskem. Kralj je ponudil sestavo nove vlade socializmom, ki pa so mandat odklonili. Nato je bil poklican na dvor svobodomislec Ekman. Poskusil bo sestaviti vlado liberalcev in kmečke zveze.

Madžarska žaluje. Dne 4. t. m. je bila deseta obletnica podpisa trianonske mirovne pogodbe. Madžari so ta dan priredili kot na žalni dan protestne shode in demonstracije po vsej državi. Opoldne so eno minuto obstali vsi prometni pomočki, ob 10. uri so pričeli zvoniti po vseh cerkvah in vse trgovine so bile zaprte deset minut. V poslanski zbornici se je vršila žalna seja, poslanci so bili v črnih oblekah. Žalni govor je imel grof Albert Appony. Pošiljali so brozjavke Društvu narodov v Ženevo in izročili spomenico predsedniku Zedinjenih držav Hooverju. Zahtevajo namreč revizijo vzhodno-evropskih pogodb. — Resnica je, da so Madžari sedaj majhna država, ki šteje morda 5 milijonov prebivalcev. V Avstro-Ogrski so vladali 15 milijonov prebivalcev, od katerih je bila komaj ena tretjina Madžarov. Seveda bi Madžari želeli zopet te čase.

Mila kazen za razžaljenje nemškega predsednika. Državni poslanec, narodni socialist dr. Göbels, je razžalil predsednika nemške republike Hindenburga v tisku in s karikiranjem. Hindenburg ga je tožil. Državni pravdnik je predlagal 9 mesecev zapora, sodišče pa je dr. Göbelsa obsodilo na 800 mark ter plačilo stroškov. Göbels ima srečo, da je v Nemčiji!

Italijani emigranti. V Franciji je mnogo italijanskih emigrantov. Samo v Marseillesu je okoli 100.000 Italijanov, ki so iz političnih razlogov zapustili Italijo. Z ozirom na to, ker je Mussolini zopet govoril in robantil v dveh zadnjih govorih proti Franciji in drugim državam, je nad 10.000 Italijanov prosilo za francosko državljanstvo. Mussolinijeve besede imajo torej na italijanske politične begunce velik, če ne prevelik vpliv.

Papež sklicuje konzistorij. Dne 30. t. m. se bo vršil v Rimu konzistorij, na katerem bo imenoval papež zopet več kardinalov.

Koliko denarja nabere papež za svoje akcije vsako leto. V letu 1928 je bilo nabranih okoli 166 milijonov dinarjev, leta 1929 pa okoli 198 milijonov dinarjev. Ta denar zberejo po vsem svetu večinoma siromaki.

Izseljeniški dom v Genovi se je porušil. V noči od ponedeljka na torek je v Genovi prenočevalo v izseljeniškem domu okoli 250 oseb — tu so se nastanile razne izseljeniške družbe — pred odhodom. Večinoma so bili izseljenci iz Armenije, Arabije, Poljske, Madžarske in nekaj Sircev. Zvečer se je nenadoma porušila polovica stropa v tretjem nadstropju, ki je pokopala nekaj oseb. Toda med reševalno akcijo se je zrušilo celo poslopje in pokopalo okoli 40 oseb. Reševanje je bilo nemogoče, ker je bila tema, prah in je pretila nevarnost, da se porušijo tudi stene, ki so še štrlele kvilku. Vrhu tega se useda zemlja, kar ogroža še sosednja poslopja, ki so se morala popolnoma izprazniti.

Ruska propaganda na Kitajskem. Na Kitajskem traja dalje meščanska vojna. Iz Rusije pa organizirajo v južni in severovzhodni Kitajski komunistično revolucijo. Sklicali so dva kongresa na Kitajskem ter agitirajo za komunistično zvezno republiko v Kitajski. Vojakov imajo komunisti okoli 50.000. Hujše je pa za orožje in druge vojne potrebščine. Na Kitajskem sovjeti najbrže ne bodo imeli uspehov, ker podpirajo kitajske nacionaliste vse velike kolonijalne države.

Aretirani Indijski nacionalisti so v svojem ujetniškem taborišču izvršili pobuno, ki jo je policija s težavo zadušila, pri čemur je bilo 120 Indijcev ranjenih.

Izletniški parnik se je potopil 4. junija na Magdalenski reki v Severni Ameriki vsled eksplozije kotla. 100 potnikov je utonilo.

Orijaški zrakoplov »Zeppelin« je na poti iz Argentine preko ameriškega kontinenta pristal v Lackehurstu pri Newyorku. V Srednji Ameriki je moral premagati velike viharje. Pri pristajanju so bili določeni v pomoč mornarji ameriške mornarice, ki so držali zračno ladjo z vrvmi, da jo spravijo v veliko lopo. Nenadoma pa je nastal močan veter, ki je dvignil zadnji del zračne ladje kakih deset metrov visoko v zrak, z mornarji vred, ki so držali vrvi. Petnajst mornarjev je viselo med nebom in zemljo, vendar niso dolgo vzdržali in poskakali na tla. Pri tem se je en mornar smrtno nevarno pobil. Šele čez tričetrt ure se je posrečilo spraviti »Zeppelina« v lono Da-

Draginja v Mariboru.

Dežela in mesto.

Glede naših člankov v »Del. Pol.« o draginji, oz. visokih ter naravnost pretiranih cenah zlasti kruhu v Mariboru, smo prejeli od naših čitateljev z dežele, zlasti iz Dravske doline, pripombe, češ, da je vse prav in lepo, kar smo napisali, samo z enim da se ne strinjajo, češ, da smo omenili samo — Maribor in da izgleda, kakor da bi bilo samo v mestu vse drago, ne pa tudi na deželi. V resnici pa, da je na deželi še mnogo hujše v tem oziru, kajti tam zunaj v majhnih vasicah so konzumenti izročeni na milost in nemilost raznim oduhom, ki često ne poznajo nobene konkurence. Taki majhni trgovčiči prejemajo blago v zelo majhnih količinah — po eno vrečo moke — od mestnih trgovcev in pri tem hočejo seveda dobro zaslužiti. Pa ne samo to, da je blago silno drago, ampak revež konzument mora tudi vse vzeti, kar se mu ponudi. Kolikokrat se dogaja, da je n. pr. črna moka pokvarjena, toda izbire ni nobene.

Naši čitatelji na deželi so tozadevno v zmoti, če mislijo, da nam ni znano, kako se malemu človeku na deželi vleče kožo čez ušesa. Toda zlo prihaja ravno iz mesta, kjer je centrum vse trgovske spekulacije. Jasno je, da so oni predmeti, ki prihajajo iz mest na deželo, tamkaj že za toliko dražji, kolikor znaša prevoz blaga in pa poseben za služek majhnega podeželskega kramarja. — Toda zlo je treba pri korenini zgrabiti. Velikanski kontrast med silno padlimi cenami z žitu ter malenkostnemu znižanju cen moke ter kruhu nam kaže, da je skrajni čas, da se konzument ter producent organizirata ter spekulacijo izključita. Kaj hasne kmetu, če mora svoje pridelke prodati za vsako ceno, za ceno, ki je naravnost smešna v primeru s ceno, ki jo mora konzument plačati. Producent dobi torej mnogo premalo za svoje delo, medtem, ko na drugi strani konzument plača za živež mnogo preveč v primeru z njegovim zaslužkom. Razentega morata tako producent kakor konzument nositi vso pezo davkov skoraj sama.

Prekupčevalec je torej parasit, ki živi izključno na račun producenta in konzumenta. S tem življenjsko najbolj važnim problemom smo se dosedaj skoraj izključno bavili samo mi, medtem ko naši veliki dnevni listi ne smatrajo za potrebno, da bi samo omenili draginjo — kot da je ne bi bilo, oziroma kot da se to njih sploh ne tiče. Še v zadnjem času je tudi »Jutro« prineslo kratko notico, v kateri se ugotavlja, da je kruh v Mariboru najdražji v celi državi in da so gotove vrste obleke v notranjosti države cenejše kot v Mariboru, dasi mora to blago skozi Maribor ter stane tovarnina mnogo, predno pride na mesto. Medtem takozvano »ljudsko« glasilo, t. j. »Slovenec«, še ni imelo prilike, baviti se s takimi »malenkostmi«. »Slovenec« raje piše kilometrske članke o zamorčkih, o boljševiškem gospodarstvu in o misijonih v Afriki in Aziji, kot pa o važnih življenjskih problemih doma.

Sicer je to tudi do neke mere razumljivo, kajti gospodje, ki določajo, kaj sme »Slovenec« pisati, ne čutijo draginje. Oni sicer ne sejejo, zato pa kljub emu bogato žanjejo.

Končno pa je treba tudi vedeti, da je teorija in praksa dvoje. Teoretično gre za »narod«, praktično pa gre le za one, ki kaj imajo in na te se je treba ozirati, kajti tudi sveto pismo uči, da en hlapec ne more dvema gospodoma služiti. O draginji pa še nismo izpregovorili zadnje besede!

Konzument.

nes, v torek, ob treh zjutraj, odleti »Graf Zeppelin« iz Newyorka čez Atlantik na Špansko.

Ponarejevalnico dolarjev so odkrili v Newyorku. V tej delavnici so delali noč in dan. V eni uri so napravili 50.000 dolarjev. Policija je našla za en milijon dolarjev ponarejenih bankovcev, ki so bili na moderni način in tako skrbno izdelani, da jih je bilo težko ločiti od pravih.

Morilec iz Hongkonga. Neka kitajska banka ima za svoje uslužbence v Hongkongu posebno stanovanjsko hišo, v kateri se je prošil teden odigrala krvava drama. V hiši so skupne sobe za samske uradnike in skupna kuhinja. Pred nekaj dnevi je bil nek uradnik odpuščen iz službe. V svoji maščevalnosti je šel in s svojim spečim kolegom enemu za drugim z velikim kuhinjskim nožem prerezal vratove. Ko je šel iskat še v druge sobe nove žrtve, mu je na hodniku vrgel kuhar odedo čez glavo in ga na ta način premagal ter izročil policiji.

Bančni blagajnik kliče roparja, da ga izropa. Blagajnik banke Czinnobser se je dogovoril z 19 letnim mizarškim pomočnikom Kovacem, da ga izropa, na kar si bosta oropano vsoto delila. Kovacs je z revolverjem v roki čakal v bližini banke. Ko mu je blagajnik sporočil, da je na »rop« pripravljen, — v banki ni bilo nikogar več — je vstopil »ropar« z napetim revolverjem ter zahteval denar ali življenje. In blagajnik, ki je baš prešteval denar, je kar izročil »roparju« 165.000 pengov (1.650.000 Din). Na to je stopila policija v akcijo, ki je roparja hitro iztaknila.

Bogat berač. V Kopenhagenu je umrl 80 letni slepi berač. V njegovem stanovanju so našli premoženja za 5 milijonov danskih kron.

Razpečava v kraljevina Jugoslavija
Fran Ks. Lešnik, Maribor, Cankarjeva ul. 24

Tarifa, pravnost in higijena.

Tri vrline novega kopalnišča na Felberjevem (reci Mariborskem) otoku.

Pred kratkim smo ugotovili, in sicer na podlagi uradnih podatkov, da je n. pr. črn kruh v celi državi najdražji v Mariboru in da so dražje tudi razne druge življenske potrebščine kot pa na jugu države, četudi pridejo iz inozemstva preko Maribora. Toda sedaj pa lahko trdimo, da bo tudi higijena pri nas najdražja, četudi vode ne uvažamo. V ostalem pa to ne bo nič novega, kajti vodo smo tudi že dosedaj plačevali po tri dinarje za kubični meter, kar menda nima primera. Toda to je voda iz mestnega vodovoda. Sedaj pa pride še Drava na vrsto, katere sicer ni treba s stroji črpati, toda tudi ona ne sme neodavčena teči skozi Maribor. Tudi mestni vodovod mora občini plačati tribut za porabo javnega sveta. Vse te različne davščine bo pa moral nazadnje konzument plačati. Kdor se bo hotel na novo prekrščenem otoku kopati, bo moral precej globoko poseči v žep, predno bo stopil v bazen, kajti nova tarifa je že specifična sledeče: Kdor bo pasel radovednost na otoku, bo plačal 2 Din; za kopanje bo plačal 3 Din; za omarico 4 Din; za kabino pa 6 Din in če se bo hotel voziti tja in nazaj, tedaj ga bo to stalo najmanj še nadaljnjih 3 Din. Vsekakor pa v najboljšem slučaju sedem dinarjev za kopel in omarico, sicer pa okroglo 10 Din. — Torej higijena bo zelo draga reč in ker vsled slabih plač ter neznozne draginje vlada splošno pomanjkanje med prebivalstvom, se bo največji del iste-ga moral odreči higijeni, kajti kruh ima vsekakor prednost pred higijeno. Toda ni samo visoka tarifa, ki bo mnogo kopalcev prepodila od mestnega kopalnišča, temveč tudi

strogi нравstveni predpisi.

Adamovi sinovi in hčere ne smejo Mariborskega otoka napraviti za otok greha. Zato morajo biti ženske v redu kostimirane in ne bodo z ozirom na današnjo modo sploh imele kaj sleči, če se bodo hotele kopati, medtem ko bo moškimi zadostovala približno polovica hlač. Vse to mora biti strogo neprozorno in še je vprašanje, če bo s tem strogim нравstvenim predpisom zadoščeno. Kopalci, ki že posedujejo kopalne hlače, iste sedaj lahko nesejo k starinarju ter si naroče nove, prikrojene po najnovejši modi, t. j. po strogih нравstvenih predpisih kopalniškega reda, ki bi bili tudi že v srednjem veku zadostovali.

Rezultat bo ta-le: Visoke pristojbine, majhen obisk, velik deficit, slabe higijenske razmere. Morala oz. pravnost pa bo očuvana s tarifoj bolj kot pa z neprozornim platnom.

Ljubljana.

Silna nevihta v ljubljanski okolici in na Dolenjskem je razsajala v sredo popoldan. Mnogo poljskih in sadnih delov tega ozemlja je toča popolnoma uničila.

Maribor.

Seja občinskega sveta dne 28. maja 1930.
(Konec.)

III. odsek: Inž. Keršiču se dovoli postajališče za motorni čoln. — Prošnji Berg in Zlahtiču radi nakupa parcele se še ne moreta obravnavati definitivno, ker vprašanje regulac. načrta še ni rešeno: razpiše pa se natečaj in se glede pogojev natečaja še poizveduje. — Tlakovanje Tattenbachove ulice do Glavnega trga, ki bi stalo okoli 400.000 Din, se še ne more skleniti. Pač pa se sklene, da se material, ki je na razpolago, porabi za odedek od Tattenbachove do Marijine ulice. — Kanal od Smetanove ulice proti Urbanovi se izvrši iz dohodkov kanalskih pristojbin. — Mariji Polanec se ob Strossmayerjevi ulici dovoli tobačni paviljon. — Regulacija Kopernikove in Pobrežne ulice v Melju se odobri. — Odsek za regulacijski načrt Maribora in okolice se bo osnoval. — Okrožnemu uradu se načrti za novo palačo odobri.

Finančni odsek: Nova meščanska šola bi stala okrog 6 milijonov; okoliške občine bi nosile vsaj 25 odstotkov stroškov in se to v principu odobri. — Obenem se bo moralo rešiti vprašanje šumarske šole. — Za poslopja, oproščena drž. davka, se odobri nova formulacija glede obč. doklad. — Revizijska bilanca Mestne hranilnice se vzame na znanje. — Karel Lešnik in Jurij Repič se radi onemoglosti upokojita iz fonda

ČITAJTE „DELAVSKO POLITIKO“

NAROČA SE
MARIBOR
POŠTNI PREDAL 22

za penz. delavcev. — Končniku Maksu se parcela proda, istotako Majerju I. — Svet za podaljšek Nekrepove ul. se kupi. — Kiosk na rešilnem otoku na trgu Kr. Petra po novem načrtu se ne more odobriti. — **Hodniki ob novih ulicah se začasno ne napravijo.** — Radi izgube plina se bo moral nov plinovod napraviti v Stolni, deloma Aleksandrovi cesti, kar bi stalo okrog 67 tisoč Din, kar se krije iz tekočih sredstev. Nove plinske cevi se bodo položile ob Medvedovi, Urbanovi in dr. Rosinovi ul. in dr., kjer so nujno potrebne.

V. odsek: Prošnji Czeneka za **koncesijo autotakse** se ugotovi. — Grossman Rozi se dovoli **točilnica**. — Prošnji Pirca Emila za **zobotehn. atelje** se prizna krajevna potreba. — A. Pristerniku se ne prizna prošnja za prodajo molitvenikov. — Vrečku Fr. se prošnja za **točilnico** odkloni. — Inž. Keršiču se prizna krajevna potreba za prevoz z motornim čolnom.

Inozemski gostje v Mariboru. Na binkoštno nedeljo prispe v Maribor 40 predstavnikov grških gospodarskih krogov in 400 članov broječe pevsko društvo »Harmonia« iz Züricha, ki bo ob 18. uri na Glavnem trgu tudi pelo.

Klavinške pristojbine. Banska uprava je odobrila mestni občini mariborski, da sme pobirati od 1. junija 1930 v mestni klavnici sledeče pristojbine: a) **klavnina:** za 1 govedo (bik, vol, krava, telica) Din 75; za 1 tele Din 18; za 1 ovco, kozo, jagnje ali kozliča Din 9; za 1 svinjo preko 50 kg Din 30; za 1 svinjo do 50 kg in odojke Din 20; za 1 konja, žrebe Din 60; b) **oglednina:** Za zaklana uvožena goveda, teleta, svinje itd., je plačati na oglednini toliko, kolikor znaša tozadevna klavnina. Isto pristojbino je plačati za uvožene polovice teh živali. Za **uvoženo meso v kosih** (zadnje, prednje četrti, butine itd.) je plačati za 1 kg govedine Din 0,75; za 1 kg teletine Din 0,18; za 1 kg svinje Din 0,30. Ostale pristojbine ostanejo neizpremenjene.

Komanda pogranične trupe v Skoplju razglašala, da sprejme v pogranično službo zdrave in krepke mladeniče v starosti od 22 do 35 let, ki so odslužili kadroviski rok. Sprejemni pogoji so interesentom na vpogled med uradnimi urami v mestnem vojaškem uradu v Mariboru, Slomškov trg 11.

Dr. med. Mila Kovač je otvorila prakso za rentgenološka preiskovanja in obsevanja in za kemično-mikroskopične preiskave v Mariboru, Aleksandrova cesta 6, tel. int. 2888. Ordinira od pol 9. do 17. (5.) ure.

Zalog.

Poročilo o izvršeni reviziji občinske uprave po od bana določenih revizorjih. (Konec.)

Gotovo je sicer, da se lahko pripete med letom nenadni izdatki, za katere ni bilo poskrbljeno v proračunu. — Kriti se

smejo iz postavke za nepričakovane stroške, dokler ta odobrena potrebščina ni izčrpana, pa tudi v takih primerih le s pristankom občinskega odbora. — Ako za večje nepričakovane izdatke ni kritja v proračunu — je pač treba, da sklene način kritja občinski odbor. — Najetje kratkoročnega posojila v ta namen ni izključeno.

Ne gre pa, da bi v kakršnikoli primerih župan z lastnimi sredstvi — čeprav le za kratko dobo — zalagal občinsko blagajno, kakor je seveda nedopustno, da bi župan zase rabil občinski denar.

7. Večkrat poudarjeno in predpisano načelo skrajnega štedenja se mora uveljaviti v vseh panogah občinskega gospodarstva. — Tako sme n. pr. izdajati občina za šolstvo le one zneske, ki so bili odobreni po šolskih proračunih v okviru občinskih proračunov.

Ni bilo torej niti dopustno niti potrebno, da je izplačala občinska blagajna izven odobrenih stvarnih šolskih potrebščin še posebej za peč v šoli pri Dev. Mar. v Polju vsoto Din 872,60.

8. **Vobče** pa opozarjam, da je občina pri upravi svojega premoženja, med katero spadajo tudi dohodki od občinskih davščin, taks in dr., navezana le na one namene, ki spadajo v njeno področje po določbah občinskega reda in drugih posebnih zakonov. V § 28., točka 1. občinskega reda občini prisojena pravica, da sme svobodno gospodariti z občinskim imetkom, pa ne utemeljuje in ne vsebuje hkrati tudi pravice, razpolagati s premoženjem neomejeno — za poljubne, čeprav zakonito dopustne namene.

To načelo mora imeti pred očmi občinski odbor ob sklepanju o vsakoletnem rednem občinskem proračunu.

V Zalogu, dne 20. maja 1930.

Ciril Požar, obč. odbornik.

Jesenice.

Novi tehnični ravnatelj g. inž. Dostal je nastopil pri KID svoje mesto. Novi ravnatelj je nadomestil odpuščenega ravn. inž. K. Hofmanna.

— Ta odpust jasno kaže, kako brezobziren je kapitalizem. Niti pri ravnateljih ne pozna pardona, zato pri delavcih še manj. To je treba imeti vedno pred očmi, vzlic temu, da včasih agresivnost podjetnikov ni vedno zadosti vidna. Ako se trenutno ne govori o redukcijah itd., ni s tem rečeno, da jih ne bo. Delavstvo mora zasledovati tudi tisto, kar se pripravljajo in računati z vsem, česar so zmogni težki železni magnati.

Težko poškodovan je bil pri nesrečnem kolesarskem karambolu mladi delavec Kalan. Karambol se je dogodil v soboto zvečer pred tovarno.

Prah na naših cestah je tolikšen, da ponovno opozarjamo nanj in stavljam g. županu ter vsemu občinskemu zastopu javno vprašanje radi neznoznega stanja, ki ogroža tako ogroženo ljudsko zdravje. Ali se za odpravo prahu in izboljšanje cest misli kaj ukreniti? Potreba je nujna. Upamo, da se merodajni faktorji vendarle zganejo ter rešijo to perečo zadevo. — Izjavljamo, da bomo pri tem apelu vztrajali in ponovno opozarjali na ta velik nedostatek našega mesta.

Vsi na proslavo 10letnice sportnega kluba „Svoboda“ v Ljubljani

Dne 8. in 9. junija 1930 proslavi sportni klub »Svoboda« svojo 10letnico obstoja.

Proslave se udeležijo: Delavski sportni klub »Red Star« iz Avstrije, del. sportni klub »Hajduk« iz Sarajeva, »Olimp« iz Celja, »Amateur« iz Trbovelj in drugi.

Mednarodni nogometni turnir se vrši v sledečem sporedu na igrišču A. S. K. »Primorje«, Dunajska cesta.

Nedeljo, 8. junija 1930:

I. ob 9. uri: »Svoboda« II. : »Amateur«; II. ob 10.40 uri: »Grafika« : »Olimp«; III. ob 16. uri: »Svoboda« : »Red Star«; IV. ob 17.45 uri: »Hajduk« : ASK »Primorje«.

Ponedeljek, 9. junija 1930:

ob 9. uri: premaganca iz I. in II.; ob 10.45 uri: zmagovalca iz I. in II.; ob 16. uri: premaganca iz III. in IV.; ob 17.45 uri: zmagovalca iz III. in IV.

Na tekmah sodelujejo torej prvorazredni sportni klubi, med njimi sarajevski »Hajduk«, ki bo sedaj prvič nastopil v Ljubljani. Ta delavski sportni klub je bil dve leti prvak sarajevskega podsaveza ter pride v Ljubljano s prvo garnituro, v kateri bo nastopilo 6 igralcev, ki nastopajo v sarajevski podsavezni reprezentanci. »Red Star« iz Knittelfelda je prvak delavskih sportnih klubov štajerske, v katerem nastopajo Talhammer, eden najboljših golmanov, ki je opetovano nastopal v internacionalnih tekmah in poleg njega še več reprezentativnih igralcev. Sportni klub »Primorje« je itak znan, saj je bil do letos prvak ljubljanskega nogometnega podsaveza. Udeležba teh prvorazrednih klubov garantira res krasen sportni užitek.

Pozivamo ljubljansko delavstvo, da se tekom povodom 10letnice S. K. »Svoboda« v največjem številu udeleži ter priredi sodruženim sportnikom iz Bosne, Avstrije, Trbovelj in Celja lep sprejem. Kupite vstopnice v predprodaji pri Strokovni komisiji, Delavska zbornica, I. nadstropje.

Delavci in nameščenci, v nedeljo in ponedeljek vsi v Ljubljano na igrišče A. S. K. »Primorje«.

„Prijatelj prirode“.

Izlet »Prijatelja Prirode« na Golico v nedeljo, dne 1. junija je izredno dobro uspel. Dopoldne je sicer strašila megla in oblaki, toda popoldne se je priroda izkazala naklonjena svojim prijateljem tako, da so izletniki lahko občudovali lepoto Koroške z njenimi številnimi jezeri in veličastni Triglav. Izleta se je udeležilo 22 »Prijateljev Prirode« iz Ljubljane, 15 iz Hrastnika in Trbovelj, okrog 30—40 Jeseničanov, 10 Blejčanov, 2 Tržičana in okrog 100 Avstrijev iz Beljaka, Celovca, Boroveli in drugih krajev. En »Prijatelj Prirode« je prišel celo iz Budimpešte. Res pravo lepo mednarodno snidenje. Med izletniki žal ni bilo mariborskih in zagrebških »Prijateljev Prirode«, to pa radi neugodnih železniških zvez. Na vrhuncu Golice je prisrčno pozdravil vse izletnike naš večni mladenič — 72letni dr. Tuma, predsednik ljubljanskega »Prijatelja Prirode«. Njegove kratke, toda globoko občutene pozdravne besede so marsikomu orosile oči. V imenu avstrijskega »Prijatelja Prirode« je odzdravil Kreewalder, vodja »Prijateljev Prirode« za Koroško, ki je pozdravil vse izletnike iz Jugoslavije in posebej še dr. Tumo in Stuklja. Tople in prisrčne so bile besede drugega Avstrijca iz Boroveli, ki je govoril slovensko. Temu je sledilo petje Avstrijev in jeseniških pevcev, fotografiranje, prijateljsko razgovarjanje itd. Kdor je bil v nedeljo na Golici, se bo gotovo rad odzval vsakemu odzivu na bodoče družabne izlete, ki se pripravljajo na Kepo, Mrtnutjek itd. Na izletu je pristopilo 12 novih članov, prodalo se je 20 znakov in nad 100 razglednic, katerih izkupicek gre v blagajno ljublj. »Prijatelja Prirode«. Izlet se je vršil torej moralno in skromna društvena blagajna se je obohatila. Delavci in delavke, pridite k »Prijatelju Prirode! Starši, ki hočete imeti zdrave in dobre otroke, vpisujte jih v »Prij. Prirode! Din 25.— letne članarine vam bo prineslo zdravja in plemenitosti v družino!

Paberki.

Kaj vse vprašujejo ljudje očete franciškane? Naslednje vprašanje, priobčeno v »Cvetju sv. Franciška«, nam kaže, kako globoko je materijalizem že zajel katoliško miselnost. 3. Ali je res, da tretjeredniška redovna molitev zadostuje za vse ukazane molitve drugih bratovščin? — N. N. iz V. Ne, kdor Vam je to rekel, se je zmotil. Kakor mi duhovniki s svojimi obveznimi duhovskimi molitvami ne moremo obenem zadostiti bratovskim molitvam, tako tretjeredniki ne z onimi 12 Očenaši itd. Tako je glede duhovnikov odločila kongregacija za odpustke 29. maja 1841, glede tretjerednikov pa kongregacija sv. Oficija 11. jun. 1913. Edino dobro je to, da imamo očete franciškane, ki se taki racionalizaciji molitve protivijo. Kam pa pride katoliški svet, če bo tudi pri molitvi obveljalo načelo: čas je zlato!

Knjigoveznico

Ljudske tiskarne v Mariboru tople priporočamo vsakomur!

Veže trgovske knjige, revije, knjige za zasebnike, knjižnice itd. po zmerni ceni in v lepi ter solidni izpeljavi!

Maribor, Sodna ulica 20

Veletrgovina igrač in galanterije F. König, Celje

USTANOVLJENO LETA 1885

Velika izbira otroških vozličkov, usnjenih izdelkov, kovčegov, ročnih torbic, gramofonov, radio materiala t. d. po najnižjih cenah.

EKSPORTNA HIŠA
„LUNA“
lastnik Albin Pristernik
MARIBOR
Aleksandrova c. 19

Za pomladansko sezono kakor tudi za bližajoče se binkoštno praznike imam preskrbljeno veliko zalogo in sicer: **nogavice za otroke**, par od Din 5.— naprej, črne, rjave, drap, sive in bele barve, **moške nogavice** od Din 5.— naprej, **damske nogavice** od Din 7.— naprej, flor-nogavice od Din 12.— naprej. — Za dobro blago jamčim! Nadalje nudim **vezeno** meter od Din 75.— naprej, **žipke** meter od Din 1.— naprej, **svilene trake** meter od Din 1.— naprej. Vse vrste **sukanca**. **Volnene pletenine-vezene**, šivanke, gumbe in druge potrebščine za krojače in šivilje, po brezkonkurenčnih cenah. — **Lastna pletilnica in predtiskarja**. — **Srajče, spodnje hlače, kravate, palice, dežniki** v bogati izbiri po **znižanih cenah!** Čevlji iz usnja za otroke in sandale od Din 24.— naprej.

SAMO NA ALEKSANDROVI CESTI 19

Opozorilo!

Vljudno sporočam, da so prvovrstna vina in jedila po najnižji ceni vsak dan na razpolago.

Hinko Kosič

restav. „Vetrinjski dvor“, Vetrinjska 24

Delavke in delavci!

Kupujte samo pri tvrdkah, ki oglašujejo v „Delavski Politiki“

V tovarn. zalogi perila boste v izbiri

3000 srajc

gotovo našli nekaj po Vašem okusu in to po izredno nizkih cenah! Moške obleke po Din 290.—, 320.—, 340.— itd. Specialna zaloga samoveznic od 6 Din dalje.

J. Karničnik, Maribor, Glavni trg 11

Pozor birmanci!

Konfekcijska trgovina

Žiga Weiss

Celje-Gaberje 3 (v hiši g. Plevčak)

priporoča raznovrstne zgotovljene obleke v vsaki velikosti in po najnižji ceni že od 100 Din naprej. Lastno izdelovanje oblek po meri in najnovšem kroju. — Oglejte si pred nakupom našo zalogo!